

Izhaja vsak četrtek in velja s poštno vred in v Mariboru z pošiljanjem na dom za celo leto K 4.— za pol leta „ 2.— za četrť leta „ 1.—

Naročnina se pošilja upravništvu v tiskarni sv. Cirila, koroške ulice št. 5. List se pošilja do odpovedi.

Deležniki katol. tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Posamezni listi dobé se v tiskarni in pri gospodu Novak-u na velikem trgu po 10 h.

Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat, po 15 h., dvakrat 25 h., trikrat 35 h.

Štev. 8.

V Mariboru, dne 22. februvarja 1900.

Tečaj XXXIV.

Nemško hujskanje.

Iz Celja, dne 21. februvarja.

Na Štajerskem imamo 12 srednjih šol in 834 ljudskih šol. Za te šole smo imeli do Gaučevega ministerstva le 2 deželna šolska nadzornika, enega za srednje šole na Štajerskem in Koroškem, enega pa za ljudske šole samo za Štajersko. Baron Gauč je uvidel, da je težko izhajati pri toliki množini ljudskih šol le enemu šolskemu nadzorniku, zato je ustanovil mesto drugega deželnega šolskega nadzornika. A nemški poslanci so se bali, da se bo imenoval kak Slovenec za spodnještajerske in obmejne šole, zato so delali tako dolgo, da so se deželnemu nadzorniku na novoustanovljenem mestu odkazali nekateri posli srednjih šol. In tako smo imeli za 16 štajerskih in koroških srednjih šol dva šolska nadzornika, za 834 ljudskih šol pa samo enega.

V naučnem ministerstvu so videli to napako in vsled tega se je v letošnji državni proračun postavila tudi stavka za četrtega deželnega šolskega nadzornika na Štajerskem. Nemci so za to dobro vedeli. Ko pa se je v zadnjih dneh razširila v poslaniških krogih govorica, — ali je bila resnična ali neresnična, tega ne vemo — da bo novoimenovani nadzornik več slovenskega jezika in da mu bodo odkazane spodnještajerske in obmejne šole, zagnali so velikanski krik proti vladini nakani. V ponedeljek bil je v Gradcu celó shod nemških zaupnih mož, na katerem so sklenili in odposlali na osrednjo vlado ogorčene ugovore proti imenovanju novega nadzornika.

Zakaj je nastal med Nemci tak krik? Sami uvidijo, da eden deželni šolski nadzornik ne more obvladati vsega dela, posebno pa sedanji nadzornik Linhart ne, ki se bori s slovenščino in kojega vzgojeslovne vrline se med strokovnjaki ne povzdigujejo v nebesa. Za šolstvo, posebno za spodnještajersko šolstvo bi bilo torej nujno potrebno, da pride kmalu drug nadzornik. A naši nemški nasprotniki nočejo, da bi se naše šolstvo razvijalo, zato so proti ustanovitvi mesta za drugega deželnega šolskega nadzornika. Nasprotujejo nam potemtakem nemški prenapeteži ne iz stvarnih razlogov, ampak iz sovraštva do nas. Dobro, da to vemo, v naših srcih se vsled tega gotovo ne poraja ljubezen do Nemcev. Da se vedno bolj oddaljujemo od Gradca, pomagajo nam najbolj Nemci sami... Zdi se nam, da je to edino, za kar smo jim v zadnjem času hvaležni.

Kaj pa Nemce sploh briga, kako misli osrednja vlada urediti naše ljudskošolske razmere? Popolnoma nič! Le nemška oholost in drznost si dovoljuje, vtikati se v naše razmere. Kakor se mi ne brigamo za gornještajerske razmere, čeprav živi v ondotnih tovarniških krajih mnogo Slovencev, tako se nimajo Nemci brigati tudi za naše spodnještajerske razmere, četudi si med nami par Nemcev služi vsakdanji kruh. Spodnji Štajer Slovincem! to je naše načelo in to mora biti načelo vsakega politika, ki hoče končno uvesti narodnostni mir v naše prekrasne kraje. Mi zato v imenu spodnještajerskega slovenskega ljudstva odločno ugovarjamo proti vmešavanju nemških sodeležanov v

naše razmere in z ogorčenostjo zavračamo njihovo sovražno nasprotovanje našim najvažnejšim težnjam.

Kaj se bo sedaj zgodilo? Ali dobimo pravičnega, slovenščine večjega nadzornika ali ga ne dobimo? Bojimo se, da se bo vlada ustrašila nemškega krika ter pustila zopet celo reč zaspati. Naši državni poslanci so sedaj na Dunaju in se lahko pouče o nadaljnjih vladinih korakih. Ako vlada noče ugoditi pravičnim zahtevam Slovencev, ako noče imenovati drugega šolskega nadzornika, ki bo več slovensčine in ki ne bo uganjal nemške politike, ampak istinito skrbel za prosep šolstva, našim štajerskim poslancem ni treba čakati na kaka druga vladina dejanja, ampak kar od ministra naj gredo v bližnjo prodajalno ter si tam nakupijo piščalk, trobent, ravnil itd. ter se z njimi naj poklonijo gospodu poslancu Horici, generalu češke — obstrukcije.

Politični ogled.

Državni zbor se je danes dne 22. feb. zopet sešel. Mladočehi pretijo z obstrukcijo, ako jim vlada ne dovoli češkega poslovnega jezika za notranje uradne stvari. Slovenski poslanci vedo, da je želja njihovih volilcev, da stojijo v državnem zboru ob strani Mladočehov. Saj imajo slovenski poslanci gotovo vzrokov dovolj, da pokažejo vladi z opozicijo svojo nevoljo.

Moravski cesarski namestnik je postal grof Karol Zierotin, ki je bil doslej

Listek.

Na jug!

Črtica s pota. — Avguštin Stegenšek.

(Dalje.)

Res, zasluži, da se ogleda, še bolj pa, da se preuči. Zato še nekaj besedi! Vsakdo ve, da ima les drugačne lastnosti, kakor kamen. Umetnost ne sme teh naravnih lastnosti zakriti, sicer bi goljufala. Umetnost mora kazati resnico, in ne sme slepiti. Zato bi ne bilo prav lesene altarne nastavke zbijati iz desk skupaj in jih potem prevleči z oljnato barvo, kakor da bi bilo vse pisan marmor. Tako so delali naši predniki v preteklih stoletjih, ker niso poznali boljših vzorcev. Pospnemajmo njih gorečnost za kras cerkve, a ohranimo zdravi okus in pa čut za namen cerkvene umetnosti! Kakšen naj bo torej nastavek iz lesa! Evo, videl si vzorec! Ni, da bi moral biti tako bogat, a les mora ostati les, in se ne sme hliniti, kot da bi bil marmor. Kamen se da težko obdelovati, zato zahteva — v stavbarskih delih večje ploskve in krepkeje člane in v kipih neko gotovo velikost. Les pa je pod ostrim nožem spretnegega umetnika skoro kakor vosek in se da

na drobno izrezljavati; ker pa naravna barva lesa ni lepa, če izvzameš kakšno posebno vrsto, zato se naj za cerkev pozlati. Zlato mu da trpežnost in lesk in neko svetemu kraju primerno častitljivost. Pa predolgo sva se mudila pri tem altarlju! Ali si ta popis bral ali preskočil, zdaj le brž naprej, v Bolonji še imava mnogo ogledati!

6.

Ze stojimo pred drugo važno cerkvijo, ki je znamenita po svojem slogu in starosti. Tukaj je umrl l. 1221. sv. Dominik, zato je njemu posvečena. Svetnik počiva v stranski kapelici ob desni ladiji. Krsta leži nad altarno mizo in služi s svojimi podobami kot nastavek. Takšen grob, kakor so ga dominikanci svojemu ustanovniku napravili, ima pač teško še kateri drug svetnik na svetu. Res zlata in srebra iščeš tukaj zastoni, tudi dragih kamnov ne najdeš, tukaj je samo priprost bel marmor, a ta v vsej svoji snežni belini in tako nežno in na drobno izklesan, da ne veš, čemu bi se bolj čudil, ali trpežnosti marmorja, ali potrpežljivosti umetnika. Podobe predstavljajo razne dogodke iz življenja svetnikovega. Meni so ugajale bolj ko marsikaj, kar sem pozneje videl od bolj slavnih kiparjev, kakor so bili Nikolaj iz Pize in njegovi učenci. Ker pa sem obljudil,

da altarjev ne bom več opisoval, obrniva se rajši po cerkvi. Seveda ne smeva pozabiti vzeti prej slovesa pri grobu sv. Dominika, ki šteje med najbolj goreče in zgovorne apostole sv. vere in je prvi učil kristjane moliti sv. rožni venec na čast Devici Mariji.

O cerkvi sami ne morem kaj posebno hvalnega povedati. Znotraj so jo v prejšnjem — 18. stoletju vso prenovili in so mislili, da so jo napravili bogve kako «nobel»; pa danes se pravemu umetniku krči srce, ko vidi, kako neusmiljeno so zidali in prezidavali, tako, da se komaj pozna, kako lepa je bila v srednjem veku. Mogoče, da pride še kdaj čas, ko bodo sklepali ta omet in štuk in bodo skušali obnoviti njeno srednjeveško podobo. Ali je to potrebno in pametno, nočem soditi, a ponekod se je že zgodilo. Da ravno to cerkev sv. Dominika, v kateri stojimo, so pred nekaj leti že «popravili» od zunaj. Stranska ladija in kor se kaj lepo vidita, a tem žalostneje je pročelje. Najbrž je zmanjkalo laški vladi denarja. Podrli so visoko in neukusno barokno vežo, ki se je raztezala pred celo sprednjo stranjo, a njenih sledov niso izbrisali. Ponekod se vidi še rudeča opeka, ponekod še visi razdrapan omet; mislil sem na potres in potem na uboštvo menihov, dokler se nisem spomnil — prenovitve. Na trgu pred cerkvijo stojita dva spomenika: